

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Två i Sverige funna Tène I-armringar

Nerman, Birger

Fornvännen 222-224

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1942_222

Ingår i: saml.raa.se

vandring söderut; man säger helt enkelt, att de i danska områden äro äldst utan något slags bevis. Med samma rätt kunde man tala om en vandring norrut. Formerna tyda icke på, att de tillhöra ett begynnelsestadium. Det är konstformer, genomfört behandlade och bestämt fasthållna, och man kan tillfoga vackrare och mera harmoniskt utvecklade än liknande annorstädes.» J. Brøndsted synes ansluta sig till Müllers mening: »det maa antages, at Kraveflasken i oprindelig Form, d. v. s. med fuldstændig kugleformet Underdel uden Standflade er ført hertil med det første Agerbrug samtidig med Snorebægret og Øskenkrukken.»⁸ Kragflaskorna dateras av Brøndsted till c:a 2500—2300.

Nils Åberg företräder i sitt arbete »Kultur Motsättningar i Danmarks stenålder» (1937) Kossinnas uppfattning och förklarar i motsats till Müller, att »ej heller äro Nordsjöområdets kragflaskor av så ursprunglig typ som i Danmark» (s. 20). I fråga om de polska kragflaskfynden och de från Jordansmühl säger Åberg, att samtliga dessa fynd tillhöra äldre gånggriftstid, men anknyta likväl i vissa avseenden till den danska döstidsmiljön och bidra sålunda därigenom att förstärka intrycket av dennas expansivitet» (sid. 21).

Fynden av kragflaskor på turkmensteppen i norra Iran kräva emellertid en förklaring. Frånsett kraghalsen erbjuda de i sin miljö intet särskilt märkligt eller avvikande. Och kragen kan vara en direkt utveckling av ringen. Käriformen kan i Iran och Turkestan vara en direkt kopia efter kurbitsformen. Alltså, någon påverkan från norr eller nordväst är ej nödvändig att antaga. Men har någon kulturström kunnat utgå mot nordväst eller väster från Iran-Turkestan? I Anatolien påträffas onekligen, t. ex. vid Alaca Höyük och i Alişar, en keramik, som erbjuder överensstämmelser med tidig sådan från turkmensteppen (»fruktskålar» på hög fot), men den absoluta dateringen är osäker. Keramiken i Kaukasusområdet och Sydryssland är ännu icke tillräckligt känd för att man skall kunna uttrycka en bestämd åsikt om dessa områdens förmedlareroll. Och slutligen har det ännu icke varit möjligt att koordinera stenålderskronologien för områdena i norr och längst i sydost. Tills vidare äro de iranska kragflaskorna dock ett observandum.

T. J. Arne

TVÅ I SVERIGE FUNNA TÈNE I-ARMRINGAR.

År 1860 inkom till Statens Historiska Museum en året därförinnan vid hemmanet Ramstorp Nolgården, Skepplanda sn i Västergötland, hittad armring av blekt guld, fig. 1 (inv.-nr 2750). Om fyndomständigheterna känner man endast, att ringen anträffats av en man Erik Bengtsson i Guldringen, Skepplanda sn, vid plöjning å ägorna till nämnda hemman.

Denna ring har egendomligt nog aldrig blivit publicerad och insatt i sitt sammanhang. Det är emellertid en ring av keltisk typ, karakte-

⁸ J. Brøndsted, Danmarks Oldtid. I, s. 160.

ristisk för Tène I-periodens senare hälft (den s. k. Tène B), 300-talet f. Kr. Ringen är försedd med plattat kulformiga ändar, innanför vilka ses vulster, som gå helt om eller blott upptaga en del (utsidan) av omkretsen, varannan av vulsterna genom hack utbildad till en pärlstav, och innerst två sviter dubbla ungefär ovala intryck på var sin sida om en längsgående pärlrad.

Typen är vanlig inom olika delar av Mellan-Europa. För tillfället kan

Fig. 1.

Guldarmring. Ramstorp Nolgården, Skepplanda sn, Västergötland. Skala $\frac{7}{8}$.

Gold arm-ring. Ramstorp Nolgården, Skepplanda parish, Västergötland. Scale $\frac{7}{8}$.

jag emellertid ej erinra mig något exemplar i guld; jfr däremot i brons t. ex. Bittel, *Die Kelten in Württemberg* (= *Römisch-germanische Forschungen* herausgeg. von Bersu u. Zeiss, Bd 8, 1934) pl. 13 fig. 3.

I den år 1890 av Statens Historiska Museum köpta delen av inspektör J. L. Nilssons å Jerrestadstorp i Skåne samling förekommer bl. a. den i fig. 2 avbildade bronsarmringen (inv.-nr 8722:861), vilken heller aldrig offentliggjorts. Man vet endast, att den härrör ifrån Skåne.

Ringar av ifrågavarande utseende, slutna och med en rad tättsittande vulster, äro ävenledes en välkänd keltisk typ, härrörande ifrån Tène I-periodens senare hälft, 300-talet f. Kr. Formen är känd ifrån olika delar av Mellan-Europa. Jfr t. ex. Viollier, *Les sépultures du second âge du fer sur le plateau suisse* pl. 17 fig. 37—40; Pic, *Cechy na úsvite dejin I*, pl. V fig. 15, pl. XI fig. 12.

Tidigare har man ifrån Sverige känt 2 bronsarmringar av Tène I B-typ, båda publicerade av mig i *Ymer* 1933 (= *Gotlandica*, Till Nils Lithberg 3.8.1933) sid. 288 f. fig. 4.5. De äro båda funna på Gotland, den förra i Vesterhejde socken, den senare vid Ekebys i Ganthems socken. Den förra är öppen och försedd med änd- och mittvulster (emaljklägningar

på vissa av vulsterna), den senare bandformig med de vulstförsedda ändarna sammansmälta.

I Acta Archaeologica 1934 sid. 36 fig. 21 har Arbman offentliggjort en vid Tomteby i Räcklinge socken på Öland påträffad bronsfibula av Tène I B-schemat. Ännu en sådan anföres av Arbman (a. a. sid. 38) med fynduppgift Skåne? Denna fibula förvaras i Kristianstads Museum. Emellertid förmåler en uppgift i Statens Historiska Museums Antikvariskt-Topo-

Fig. 2.

Bronsarmering. Skåne utan närmare fyndort. Skala $\frac{3}{4}$.
Bronze arm-ring. Scania, the provenience of which is not definitely known. Scale $\frac{3}{4}$.

grafiska Arkiv, att den skall vara funnen i en gravhög å Adelsö i Mälaren, en uppgift, som dock måste betecknas som osäker.

Jag har förmodat, att det snarast är ifrån Böhmen eller Schlesien, som de gotländska armringarna importerats, och från det förstnämnda området är troligen vår skånska ring införd. Arbman antar, att Schlesien är ursprungslandet för den öländska fibulan, och säkerligen har denna liksom den, vilken eventuellt anträffats i Skåne eller i Uppland, kommit ifrån Schlesien eller Böhmen. Däremot torde guldarmringen från Västergötland snarast vara importerad ifrån mellersta eller södra Rhentrakterna, där Tène-I-guldet framför allt har sin hemvist.

Antalet av från Sverige kända importerade tidiga Tène-föremål — varav alla ifrån Tène I B, intet ifrån Tène I A, 400-talet — är visserligen ännu ringa, 6 eller eventuellt 5. Men intill för några år sedan ha vi icke haft vetskap om några sådana överhuvud taget, och ett närmare efterletande i museerna skall kanske ge ytterligare exemplar, liksom framtiden säkerligen skall bringa nya fynd av sådana. Men under alla förhållanden visa fynden redan nu, att förbindelserna mellan kelterna och nordborna under tidig järnålder icke varit så helt avbrutna, som man ofta velat hålla före.

Birger Nerman.